

סוד הטבק הקובני

מאת: משה מורד, הוואנה

(פורסם ב"גלובס" 2007)

קובה היא מדינה מלאה פרדוקסים - אי של עוני משווע אך שמחת חיים ללא גבול, שבכל פינה בו אתה נתקל בפרדוקס חדש, והנה אחד "פאר אקסלנס" – איך הצליח השלטון הקומוניסטי הדוגל בשוויון ועבודת כפיים לפתח ולטפח את אחד מסמלי הקפיטליזם, היוקרה והנהנתנות הגדולים בעולם – הסיגר הקובני ? יצאתי למסע בין הוואנה לשדות הטבק בפינאר דל ריו כדי לגלות מהו הסוד שהפך את הטבק קובני לשובח ולנחשב בעולם? מה מייחד את הסיגר המיוצר במדינה הנאנקת תחת עול המשבר הכלכלי והחרם מצד ארה"ב מחד ותחת שלטון טוטאליטרי עקשן מאידך, מזה של האיים הקריביים הסמוכים ושל טובי היצרנים בעולם הקפיטליסטי העשיר? התשובה, או יותר נכון התשובות, יתגלו במהלך הכתבה. במפתיע תגלה שהסוד טמון בפרדוקס הקובני עצמו....

הקובנים אוהבים וגאים בסיגרים שלהם והנה עוד פרדוקס – רובם לעולם לא יזכו לראות את הסיגרים הקובנים המשובחים בעולם עם תוויות כמו "קוהיבה", "מונטה כריסטו", "רומיאו ויוליה" ועוד המיוצרים ב 60 בתי החרושת הפזורים באי, את אלה מייעדת חברת הטבק הממשלתית שנכנסה לשותפות עם חברה ספרדית גדולה לעשירי העולם הקפיטליסטי. עבור המקומיים מייצרת החברה הממשלתית כ 100 מליון סיגרים מאיכות ירודה מידי שנה. הטבק הוא גם משכך הכאבים הלאומי בארץ מלאה מכאוב – "כשהמצב ממש רע – תנסה טבק" אומר פתגם קובני ידוע. מחזאי קובני ידוע כתב: "הטבק הוא מרפא לכעס" ובקובה של היום יש לא מעט כעס.

לטבק היסטוריה ארוכה בקובה והוא שייך למיתולוגיה של האי בתקופות שונות. מלחיו של קולומבוס דיווח על מנהג מגונה של האינדיאנים שחיו על האי ב"עולם החדש" שאליו הגיעו ב 1492 – עישון טבק. האינדיאנים משבטי הטאינו והאראוואק הנכחדים שחיו באי עישנו טבק כמנחה לאלים וכדרך להילחם ברוחות הרעות. גם העבדים השחורים שמקורם בשבטי היורובה באפריקה השתמשו בעישון טבק כטקס דתי וחברתי. הכנסייה הנוצרית ובעלי הקרקעות הספרדים נלחמו במנהג בתוקף וקראו לו "המצאה של השטן שכדי לשטות במעשנים הכניס לטבק טעם של מתיקות". העבדים השחורים היו נאספים בגבעות ומעשנים ביחד כסמל למחאה נגד האדונים הלבנים. דת הסנטריה הפופולרית מאד בקובה כיום, שמקורה בשבטי היורובה באפריקה, משתמשת בעישון סיגרים כחלק מטקס ה"טיהור" והתיקשור עם האלים.

עם המלחמה בקולוניאליזם הפך הטבק לסמל של גאווה לאומית. בספרו הקלאסי "טבק וסוכר" משנת 1947 מציג האנתרופולוג הקובני פרננדו אורטיז את שני הגידולים החשובים בכלכלה הקובנית כסימבולים לשני הקצוות של הפסיכולוגיה הקובנית – הסוכר "הלבן" ו"המתוק" מסמל את הקולוניאליזם – בעלי האדמות שהביאו את מטעי הסוכר לאי והעסיקו בהם את העבדים, סמל לשיעבוד של קובה לכובשים הזרים. הטבק ה"חום/זהוב", כצבעם של המולאטים, בני התערובת הקובניים, הוא גידול של מגדלים פרטיים ואינו דורש שטחי ענק, מזקקות ועבדים. הוא סמל הגאווה הלאומית של קובה המודרנית, שוות הזכויות.

12 שנה לאחר פרסום הספר פרצה המהפכה שאימצה את הטבק כסמל לאומי של חירות, שוויון וגאווה.

ב 2005 ייצאה קובה כ 160 מילון סיגרים, וגידול משמעותי חל משנה לשנה. למרות הירידה בעולם בעישון סיגריות, השוק לסיגרים יוקרתיים גדל והולך והמטרה היא להגיע בקרוב לייצוא של 200 מליון בשנה. ההכנסה השנתית מסיגרים מוערכת בכ 400 מליון דולאר. עיקר היצוא הוא לספרד, צרפת וגרמניה. גם השוק באסיה הולך וגדל. לולא האמברגו על סיגרים קובניים בארה"ב היה ייצוא הסיגרים הקובני כפול, שכן בארה"ב השוק לסיגרים איכותיים הוא כ 200 מליון בשנה. המרוויחות העיקריות מהחרם על סיגרים קובניים שם הן מדינות אחרות בקריביים כמו הרפובליקה הדומיניקנית ופורטו ריקו שגם מחקות רבים מהברנדים הקובניים היוקרתיים כמו "קוהיבה". כמובן שיש רבים בארה"ב שמצליחים לספק את עצמם בסיגרים קובניים אמיתיים, ביבוא אישי דרך מדינות אחרות כמו מקסיקו וקנדה השכנות, אך דרך אירופה. בקובה מעריכים שמידי שנה 8-10 מליון סיגרים קובניים מגיעים לתוך ארה"ב ביבוא בלתי חוקי. ביל קלינטון ידוע כחובב גדול של סיגרים קובניים ונתפס אף פעם ביבוא בלתי חוקי שלהם. עדיין לא ידוע באיזה סיגר בדיוק השתמש בתקרית מוניקה לוינסקי, אבל הסיפור עדיין משעשע רבים באי השכן.

משדה הטבק עד לחדר היו"ר

תהליך הכנת הטבק עד להפיכתו לסיגר משובח הוא ארוך ומייגע. מגדל טבק באזור הטבק וואלטה אבחו בפרובינציאת פינאר דל ריו, הנחשב לטוב בעולם, מטפל במוצק בחצי מליון צמחי טבק. כדי להגיע להצלחת היבול כל צמח כזה צריך להיות בביקורת יותר מ 150 פעם. על שדה הטבק לנוח במשך חצי שדה ויותר במהלכו האדמה עוברת תהליכי דישון והכנה לקראת עונת הגידול והקציר שבה המטע הופך לכוורת רועשת מלאת פעילות יום ולילה. שורשי הטבק עדינים ביותר וזקוקים לטיפוח מתמיד בעונת הקיץ הלוהטת. ממשלת קובה מספקת את זרעי הטבק בחינם למגדלים, רובם בעלי האדמות ובסוף תהליך הגידול והעיבוד קונה מהמגדלים את הטבק. מגדל טבק שביקש להישאר בעילום שם אמר לי בכעס: "זה כאילו שמשתמשים בך

ובאדמות שלך כמו אם פונדקאית, רחם להשכיר. נותנים לך את הביציות בחינם, אתה עובר את כגל תקופת ההריון והסבל ובסוף לוקחים לך את הילד וזורקים לך כמה דולרים בתמורה".

צמחי הטבק מחולקים לשני סוגים עיקריים – הפופולריים ביותר הם ה"קריאוו" החשופים לדרגות שונות של שמש ובכך הם מספקים את מטווח הטעמים שמהם מכינים את הסיגרים השונים, וממיינים מאוחר יותר לשמש את הברנדים השונים של הסיגרים על פי מידת חוזק הטעם שלהם. לכל צמח קריאוו 6 או 7 זוגות של עלים, כשבדרך כלל אלה הצומחים בתחתית הצמח הם בעלי הטעם העדין יותר ואלה הצומחים בראש הצמח וחשופים יותר לשמש – בעלי טעם חזק יותר.

נדירים יותר ועדינים יותר הם זרעי ה"קורוחו" – מהם גדל הטבק המשמש לעטיפת הסיגר, שכפי שגילה לי המגדל הנודע אלחנדרו רוביינא ואישר באוזני בכיר בחברת הסיגארים הממשלתית "הבאנוס" היא בעצם סוד הטעם המיוחד של הסיגר ואיכותו. אלה חייבים להיות מוגנים מאור שמש ישיר על ידי בד מיוחד כדי שהעלים יקבלו מרקם חלק, משיי ואחיד. מכל צמח קורוחו יוצאים 8 או 9 זוגות עלים. לכל שכבה בצמח יש שם משלה והעלים בכל שכבה נקטפים בזמנים שונים על פי תאריך בשלותם.

אחרי הקטיפה נלקחים העלים הירוקים לאסמי ייבוש, "קסה דל טבקו", שם הם עוברים עיבוד, ייבוש ושימור באוויר, לפני תהליך התסיסה.

כאן מתחיל תהליך נוסף שגילה לי את הנדבר הראשון בדרך לפיצוח "סוד הטבק הקובני" - מילה אחת בספרדית שחזרה וצצה כשביקשתי לפענח את הסוד – "פאסיינסייה" – סבלנות !

עובד בכיר ב"הבאנוס" הסכים להסביר לי את משמעות החשיבות של הסבלנות אותה טרחו כל כך הרבה מגדלים להדגיש באוזניי: "סבלנות ואורך רוח הם גורם חשוב מאד בהצלחתו של הסיגר הקובני. המגדלים שלנו יודעים שאסור לחתוך קצוות ולחסוך בזמן. הסוד הוא לא למהר.. בארצות אחרות משתמשים בעיבוד וייבוש בשמש או באמצעות גז. אצלנו העיבוד הוא באמצעות אוויר הפסגות הנקי של הוואלטה אבחו, ללא שום עזרים נוספים. לכן גם יש צורך לבדוק באופן קבוע את העלים ולפקח על תהליך העיבוד בקפדנות."

בתהליך זה העלים הופכים צהובים בהתחלה, ואחר כך בעקבות תהליך החמצון הם מקבלים את הצבע החום-זהוב האופייני לעלי טבק. תהליך העיבוד באוויר לוקח פי עשר זמן מאשר התהליך של העיבוד בשמש או באמצעות דלק כפי שנעשה בארצות אחרות. המגדלים הקובנים גם משמרים את טבק המילוי, הפחות חשוב לכאורה ביצירת הטעם, בחביות במשך שנים רבות והיישון משבח את טעמו. נראה שדווקא שיטת הכלכלה הקומוניסטית של קובה הצליחה לייצר את אחד מסמלי הנהנתנות הטובים בעולם – המגדלים והעובדים יודעים שאין להם למה למהר. גם ככה הם אינם מרוויחים על פי הספק או רווחיות, אלא מקבלים קצבה

קבועה המבוססת על הכמות המיוצרת בשדה שלהם ומאידך בקרת האיכות של הממשלה קפדנית ביותר ועשויה לקבוע את גורל הגידולים שלהם לשבט או לחסד.

לאחר תום תהליך העיבוד מתחיל תהליך התסיסה. עלי הטבק הזהובים ארוזים בחבילות שנקראות "גאבילה" אלה נלקחות לבית התסיסה ומוערמות לערימות. שם בלחות רבה ומבוקרת בקפידה מתרחש תהליך התסיסה הראשונה שנמשך 30 יום ומוציא מהעלים את הנוזלים. בתום התהליך מקבלים העלים גוון אחיד ואז הם עוברים מיון. המובחרים והמתאימים ביותר נועדים לעטיפת הסיגר ונשמרים בנפרד, השאר ממויינים לפי גודל, צבע, מרקם וסוג העלה.

העלים הממויינים נקשרים לחבילות גדולות יותר הנקראות "בורו" ועוברים תהליך תסיסה שני, בן 60 יום, שהופך אותם מזוקקים יותר, נקיים מכל שיירים, ומעניק להם ארומה מיוחדת. לאחר תהליך התסיסה השני עוברים העלים המזוקקים והמותשים לכמה ימי מנוחה באויר החופשי ואז הם נקשרים לחבילות ונערמים לאחסון במחסנים שם הם נשארים עד לקבלת הקריאה מהוואנה. גם שלב האחסון הזה הוא קריטי לשיפור הטעם והארומה ורצוי שלא יהיה קצר מדי.

כאן עוזב הטבק את השדות הפתוחים ואויר הפסגות של וואלטה אבחו ומובל לבתי החרושת בהוואנה. בהגיעו לבתי החרושת החבילות נפרמות וכל אחד מסוגי העלים עובר תהליך טיפול נפרד לפני עלייתו לגלריית המגלגלים. העלים המשמשים לעטיפת הסיגרים הם כאמור החשובים ביותר ועוברים תהליך של עיבוד נוסף בלחות הנעשה בשעות הבוקר המוקדמות והקריירות. מים מותזים עליהם בעדינות והעלים נשארים תלויים במשך הלילה לוודא שהלחות התפזרה עליהם באופן שווה. שאר העלים המשמשים למילוי הסיגר מסווגים לארבע קבוצות על פי גיל ואיכות וגם הן מטופלות בנפרד. כשהעלים מוכנים לגלגול הם עולים אחר כבוד לגלריית המגלגלים. חואן בן ה-23 הוא מגלגל סיגרים בבית החרושת "פארטאגאס" במרכז הוואנה. הוא מגלגל כ-120 סיגרים יוקרתיים ביום. בערך ממוצע של 10 דולר לסיגר, אצבעותיו מגלגלות למעלה מ-1000 דולר ביום ושכרו הוא כ-35 סנט ביום! "צריך הרבה סבלנות, עדינות וקואורדינציה בעבודה הזאת" מסביר חואן "האצבעות חייבות להיות נקיות ויבשות ואני צריך להיזהר לא להיפצע כשאני מחוץ לעבודה. הגלגול הוא אומנות עדינה – צריך להיעשות בקלילות אבל עם מידת לחץ מדויקת, ולזרום מתוך הגוף ליד ואל הסיגר. " אצבעותיו של חואן ושל כ-300 עמיתיו לגלריית המגלגלים ב"פארטאגאס" הן נכס חיוני ביותר לכלכלה הקובנית. בזכותן זוכים הסיגרים לתווית היוקרה

Totalmente a Mano

("לגמרי עבודת יד") שכל מבין בסיגרים יחפש על קופסת הסיגרים לפני שיפתח אותה. התווית הזאת היא שמבדילה בין "הבאנוס" איכותיים ויקרים המגולגלים לגמרי ביד לבין הסיגרים הזולים יותר המגולגלים בעזרת מכונה.

השלב הכמעט סופי הוא מיון הסיגרים לפי גוון והכנסתם לקופסאות. משהו שנראה כבזבוז זמן לאור העבודה שגורלם גם ככה להסתיים כטבעות עשן כחולות בחדרי מנהלי צמרת. אך הכנת קופסת "הבאנוס" היא מעשה אומנות ויש לשים לב לכל פרט, גם לגוון אחיד של סיגרים בכל קופסא, ואז מטביעים על הקופסאות את חותמות הזיהוי וממספרים כל קופסא.

היזהרו מזיופים

ממשלת קובה להוטה ובצדק לגונן על הסיגרים היוקרתיים והיקרים שלה מפני זיופים, ואלה לא חסרים. כבר מחוץ לבית החרושת "פארטאגס" יציעו לך עוברים ושווים "סיגרים מקוריים" ב 20 דולר לקופסא. בכל חדר פרטי להשכרה, מסעדה או כיכר מרכזית בקובה יציעו לך סיגרים מקוריים. הפיתוי לא קטן. רבים מהמוכרים הם בעלי כושר שכנוע לא מבוטל וסיפורים כמו: "בעלי עובד במפעל והוא השיג את זה שם בזול" או "תייר גרמני עשיר נתן לי מתנה ואני צריך את הכסף כדי לאכול" מצליחים להפיל לא מעט בפח. הסיגרים נראים מקוריים לעיין בלתי מיומנת, כולל התוויות וקופסת העץ. אפילו הריח מבטיח. אבל לאחר כמה ימים או שבועות, סביר להניח כשתהיה כבר בבית ותרצה להתענג על סיגר קובני, תגלה שהריח מתפוגג. במקרה הטוב תסיים עם טבק זול ופשוט בתלבושת של "קוהיבה", אבל במקרים רבים מדובר בעלי בננה ושאר ירקות שעברו תהליך חיקוי מיומן. "לפעמים אפילו נייר טואלט וג'וקים נכנסים לעיסה" מספר לי חואן. את הריח הראשוני משיגים המזייפים על ידי כך שהם מאכסנים את הסיגרים המזוייפים ליד סיגרים אמיתיים לכמה זמן לפני שהם מעבירים אותם לקופסאות לקראת המכירה לתייר התמים. כדי להגן על הקונה ויותר מכל כדי להגן על כלכלת קובה המציאה ממשלת קובה במשך השנים חמישה סימני מקוריות נגד זיופים. במקור היה מדובר רק בחותמת האחוריות של ממשלת קובה, אך עד מהרה זייפו הזייפנים את החותמת. עם השנים נוספו ארבעה סימנים חדשים המוטבעים בצריבה על תחתית קופסת הסיגרים –

Havanos SA

שמה של החברה העוסקת בייצוא הסיגרים

(על קופסאות מלפני 1994 יופיע במקומו הלוגו של

(Cubatabaco

הטבעה נוספת היא

Hecho en Cuba

("תוצרת קובה") וזאת נוספה בשנת 1960

החל משנת 1989 נוספה ההטבעה

Totalmente a Mano

("עשוי לגמרי ביד")

שימו לב לנוסח המיוחד הזה שחייב להופיע , ולא

Hecho a Mano

("עבודת יד") כפי שמופיע על הרבה קופסאות זולות מארצות אחרות וזיופים. על פי חוק האיגוד האירופי סיגרים שיוצרו חלקם ביד וחלקם על ידי מכונה זכאים להיקרא "עבודת יד" ולכן אין דרך חוקית למנוע את הבלבול וההטעייה. "הבאנוס" החליטו על כן להוסיף את המילה "לגמרי".

עוד סימן זיהוי נוסף שמוטבע על הקופסאות החל מ 1994 הוא הלוגו של

Havanos.

שימו לב שכל סימני הזיהוי האלה מוטבעים על קופסת העץ בצריבה וניתן למששם. חותמות דיו או מדבקות הן סימן לזיופים. אני מתנצל על עוגמת הנפש שתיגרם לכם שירוצו עכשיו לבדוק את מקוריות קופסאות הסיגרים שלהם, אבל אין הנחות כאן. רק הסימנים שציינתי מעידים על קופסת סיגרים קובניים מקורית. בנוסף קיימים סימני זיהוי ומספור מסובכים נוספים אך אלה כבר שלטונות המכס ולמקצוענים בלבד.

אצל דון רוביינא בחווה

אחד השמות החמים בין חובבי הסיגרים בעולם כיום הוא "רוביינא", ברנד קובני יוקרתי, היחיד הנושא את שמו של אדם חי ונושם – דון אלחנדרו רוביינא בן ה 88 המגדל זה יותר מחמישים שנה טבק מעולה בחווה שהקים אביו, מארוטו רוביינא. אלחנדרו לקח את הפיקוד ב 1950, 9 שנים לפני המהפכה ולפני שקברניטיה החליטו להלאים אל כל תעשיית הטבק וביניהם את החווה של המשפחה הספרדית רוביינא. ב 1997 החליטה קובה להשיב לאלחנדרו את הכבוד האבוד ובאירוע נוצץ מיוחד במלון הריץ במדריד השיקה את ליין הסיגרים החדש והמשובח הקרוי על שמו – "ווגא רוביינא". בחוותו שבלאס צ'וצ'ילאס דה ברבקואה באיזור סאן לואיס שבחבל פינאר דל ריו הוא מגדל את הטבק הנחשב לבין המשובחים בעולם. החלטה של רגע, כביש מלא מהמורות ונער חביב שפגשנו בדרך ושאביו עובד כקוטף טבק אצל רוביינא הובילו אותי ואת שותפי למסע המסעון שאול אברון בצהריי יום חם במיוחד לביתו של רוביינא. דון אלחנדרו ונכדו קיבלו אותנו, ללא שום הודעה מוקדמת, בחיוך ובכוסיות של רום משובח. הדון התיישב על כסא הנדנדה שלו על מרפסת הבית המשקיפה למטעים ומייד הציע לנו סיגרים מגולגלים תוצרת בית. "הממשלה לוקחת לנו את כל הטבק מהמטעים ישר לבתי החרושת, אבל משאירים לנו קצת טבק שנוכל לגלגל לאורחים חשובים" מתייך רוביינא

שפניו חרושות הקמטים נראות כמו עלה טבק. זאת היתה אולי ההערה היחידה שנשמעה מפיו שיכולה היתה להתפרש כביקורת מסויימת על השלטון שהלאים את העסק המשפחתי. רוביינא מוציא את אלבום התמונות שלו ומראה לנו בגאווה תמונות עם "החבר למהפכה" פידל קסטרו, ותמונות מביקורים שערך בחו"ל מטעם חברת הסיגריות הממשלתית "הבאנוס" לאירועי סיגארים מיוחדים ברחבי העולם, בין השאר בדובאי ובלבנון. על ישראל הוא שמע רק מהחדשות בטלוויזיה ומהתנ"ך שקראו בו במשפחה עוד לפני המהפכה. לפני שהוא לוקח אותנו לסיור בשדות הטבק ובבתי הייבוש של העלים הוא מסביר ש"הדבר הכי חשוב בסיגר הוא בעצם הטבק העוטף אותו. זה מה שנותן את הטעם לסיגר והופך אותו לסיגר איכותי". העובדה הזאת אושרה באוזניי על ידי מומחי טבק אחרים, אך חשוב לציין שחוותו של רוביינא ידועה בכך שהיא מספקת את העלים העוטפים את הסיגרים לברנדים הנחשבים ביותר, וכמובן לסיגרי "רוביינא" המיוצרים כולם מהטבק המקומי. נסיתי לדובב ללא הצלחה את דון אלחנדרו לכמה מלים של תסכול כנגד העובדה שעסק משפחתי שהיה יכול להיות כל כך מכניס נלקח מידי ושייך היום בעצם לממשלת קובה. רוביינא בחור חכם ועבר הרבה ושפתיו חתומות כשמדובר בנושאים פרובוקטיביים. הוא לא מתלונן ובעצם אין לו על מה. הוא "חבר טוב של פידל, עוד מתחילת המהפכה, שם נלחמו ביחד" מספר לי שכן סמוך. שכן אחר מרכל: "פידל דואג לו אישית. הוא לא כמו המגדלים האחרים. הרבה מהכסף שנכנס מהסיגרים שלו חוזר אליו איכשהוא מפידל, אולי לחשבונות שלו בשווייץ". קשה לאמת רכילויות כאלה שנשמעות הרבה בקובה, בעיקר כלפי אנשים מצליחים, מה שבטוח הוא שפידל אכן דואג לו בכל מה שקשור לנסיעות ייצוגיות בחו"ל ולבקבוקי רום משובח. בעוד דון אלחנדרו מדבר בשבח השלטון שמתי לב שרוביינא הנכד משפיל את עיניו. ביקשתי ממנו לקחת אותי לעוד סיבוב בשדות כדי להתבודד איתו. כשהיינו לבד זרק לי רוביינא ג'וניור הערות קצת פחות זהירות, יותר אופייניות אולי לצעיר קובני טיפוסי בימים אלה: "איזה אוטו יפה", הגיב כשהוא בוחן את מכונית הפורד ששכרנו בהוואנה, "אני בחיים לא אצליח כאן לקנות אוטו כזה. אתה ידוע בכמה מוכרים את הסיגרים שלנו בחנות? 300 דולר. איזה תייר סיפר לי שבארה"ב הייתי יכול לקנות בפחות מ 100 קופסאות רוביינא מכונית מפוארת. אבל פה? איפה. לא במצב הנוכחי..." אמר והסתובב לראות שסבא לא שומע.

ולהבדיל...אצל פדרו גונזלס בביקתה

המהפכה אולי לא תומכת בהבדלי מעמדות אבל ההבדל בין מגדל הטבק דון אלפונסו רוביינא מסאן לואיז לבין מגדל הטבק פדרו גונזלס בווגה אלטה, הוא תהומי. נסיעה של כמה שעות מבירת המחוז סנטה קלרה במרכז

האי מביאה אותנו לווגה אלטה, כפר קטן ללא דרכים סלולות. בכניסה לכפר, בלב שדות טבק ירוקים, ניצבים השרידים החלודים של מזקקת סוכר ישנה ובלתי פעילה זה שנים רבות, מעין תזכורת לעבר הקולוניאליסטי וסמל של גאוה חלודה לנצחון הטבק על הסוכר. פדרו גר בבקתה רעועה יחד עם אשתו, אביו הזקן ושני ילדיהם. פדרו מגדל טבק מזה שנים רבות. הטבק של אזור סנטה קלרה נחשב פחות איכותי מזה של פינאר דל ריו, אך עדיין האיזור מכוסה שדות טבק פוריים אותם מציג לי פדרו בגאוה. הוא מוביל אותי בשדות הירוקים ומכניס אותי לבקתות בהן מאוכסנים עלי הטבק המתייבשים עד לבוא המשאיות "של הממשלה" מהוואנה להערים אותם ולהוביל אותם לבתי החרושת של הוואנה. מכאן מתחיל המסע של עלה הטבק משדהו של פדרו שיסתיים כשהוא מוצת במצת מוזהבת בפגישת צמרת או מסעדת יוקרה ויהפוך לעיגולים כחולים מעל כוסית של קוניאק יקר. גונזאלס לעולם לא טעם טעמו של קוניאק משובח, האלכוהול היחידי שבא אל קרבו מאז היה ילד (והרבה ממנו) הוא רום בלתי מזוקק המיוצר על ידי שכניו בכפר הסמוך. לגימה אחת כמעט הקפיצה אותי לתקרת הבקתה. אבל מה שיותר מקומם הוא שפדרו ובני משפחתו המגדלים טבק מזה שנים רבות מעולם לא ראו סיגר קובני משובח, עטוף בתווית היוקרה ומונח בקופסת עץ. כששלפתי קופסת "קוהיבה" מהתרמיל שלי נאספו הגונזלסים והביטו בהשתאות בקופסא. שלפתי מהקופסא סיגר קוהיבה עבה ונתתי לסבא גונזלס את הכבוד לאחוז בו ראשון באצבעותיו הרועדות מהתרגשות. פדרו מיהר לבקש לגעת בסיגר בעצמו, הריח אותו ובחן אותו בזהירות מכל הצדדים כאילו זה עתה נפל מהירח. "מעולם לא ראיתי סיגר כזה, רק בטלויזיה" התוודה פדרו. הסיגרים שמגלגלים מגדלי הטבק בעצמם משאריות הטבק אינם דומים ל"קוהיבה" החלק המגולגל בקפידה ומונח בקופסת עץ יוקרתית. כשאני מספר לגונזלס שמחירו של סיגר כזה בהוואנה כ – 20 דולר (500 דולר לקופסא של 25 סיגרים) הוא פוער את עיניו בתימהון ומייד עובר לחיוך של בין גאוה ילדותית לסרקסטיות. "הממשלה משלמת לי 8 דולר לקינטל (מידת משקל = 100 קילו) של טבק." אני מייד מתחיל לחשב, אפילו אם משתמשים רק בחצי מהטבק, עושים מכל קינטל כ 5000 סיגרים - אלה נמכרים בחנויות הוואנה בממוצע של 10 דולרים ליחידה לסיגר פשוט יחסית – כלומר 50000 דולר של הכנסה מערימת הטבק שנקנתה מפדרו גונזאלס ב 8 דולר ! והרי גם קו הייצור זול מאד, למרות ההקפדה והסבלנות – החל מהנהג שמוביל את הטבק מוגה אלטה להוואנה, דרך מגלגלי הטבק בבתי החורשת המרוויחים כ 9 דולר לחודש וכלה במדביקי התוויות ובקרי האיכות שמרוויחים קצת יותר...

מישהו כאן עושה רווח ענק. אני קולט שגם פדרו עושה את החישוב הזה בראשו, אבל מהר מאד הופך המבט המרוכז בחישובים לאותו חיוך טיפוסי שבין גאוה ילדותית לסקרזם. פדרו ימשיך למכור קינטלים של טבק לממשלה במחיר של 8 דולר, מחיר שבו בקושי אפשר לקנות סיגר קובני אחד פשוט יחסית, ובערב יחזור לבקתה שלו ללגום רום שורף קרביים ולנגן בגיטרה שלו.

גונזאלס הזקן אינו מאבד רגע ובעוד אנו עסוקים בחישובים הוא לוקח את ה"קוהיבה" בידו הרועדת וממהר אל שדות הטבק להראות את הפלא לקוטפי הטבק. סביר להניח שגם הם, המבלים את כל חייהם בין עלי הטבק, לא זכו לראות "קוהיבה" משובח מימיהם.

הסיפור של "קוהיבה"

את הטבק של "קוהיבה" אגב סביר להניח שלא גידלו בווגה אלטה. הטבק לברנד הנחשב ליוקרתי ביותר בין ה"הבאנוס", הסיגרים המיוצרים בקובה, גדל באיזורים מסויימים בוואלטה אבאחו, בחבל פינאר דל ריו. הברנד נוצר ב 1966, בשנים הראשונות שלאחר המהפכה, והפך לאחד מסמלי המהפכה והלאומיות הקובנית. בשנים הראשונות נאסר על ייצוא סיגרי "קוהיבה" מהאי והסיגר האהוב על פידל קסטרו נשמר כמקור גאוה לאומית - קסטרו כיבד בו רק מנהיגי עולם ואישים רמי דרג שהגיעו לאי כאורחי השלטון.

מקור השם "קוהיבה" הוא אצל האינדיאנים משבט הטאינוס שחיו באי ושמלחיו של קלומבוס דיווחו ב 1492 על מנהגם המוזר לעשן טבק, שלו הם קראו "קוהיבה".

שתי אגדות מתרוצצות באי בקשר להולדת ה"קוהיבה" – האחת מספרת שקסטרו הטיל בשנים הראשונות של המהפכה על שר התעשייה הראשון שלו, הלא הוא צ'ה גווארה, לייצר סיגר שיסמל את האיכות שהמהפכה יכולה ליצור ולייצר – משהו שייחד את קובה המהפכנית. מומחי הטבק של האי טרחו על סוד הקסם ולמרבח הצער גווארה מת לפני שה"קוהיבה", הראשון יוצר.

הגירסה השנייה היא שיום אחד קיבל קסטרו מאחד משומרי ראשו סיגר מעולה שהיה הטוב שעישן מימיו. הוא כל כך התרשם מהטעם שהטיל על עוזריו לאתר את מקור הסיגר שאז היה ללא שם ותווית. הוא מצא את הייצרן, אחד אווליניו לארא, והפך אותו לייצרן הסיגרים האישי שלו ועם הזמן הפכו אלה ל"קוהיבה". עד היום מתגאים במשרדי "הבאנוס" ש"קוהיבה" מיוצרים מהטבק הטוב ביותר הגדל בקובה ומגולגלים על ידי המגלגלים הנחשבים לטובים ביותר באי. (קסטרו אגב הפסיק לעשן ב 1989 במסגרת קמפיין לאומי נגד עישון.)

נסיתי לברר את סוד ה"קוהיבה" אצל חבר טוב , עובד בכיר במחלקת הייצוא של "הבאנוס", שכדי להגן עליו לא אגלה את שמו. מה שהסכים לספר לי זה שכמו בהכנת אלוהול משובח את הטבק שממנו מייצרים את ה"קוהיבה" מעבירים שלושה מחזורי תסיסה ויישון בחביות אלון מיוחדות. רבים מהברנדים הקובניים המשובחים עוברים שני מחזורי תסיסה אך רק ה"קוהיבה" עובר שלושה. תוך כדי קריצה הוא אומר לי "אבל יש סוד נוסף... אנחנו בוחרים את המולאטיות החמות ביותר באי לגלגל את הטבק של קוהיבה על ירכיהן..."

כיום מחירי קופסת קוהיבה (25 סיגרים לקופסא) יכולים לנוע בין 300 דולר לסיגרים הדקים

הנקראים PANETELA

ל 1500 דולר לעבים וארוכים מסוג

DOUBLE CORONA

חביבי ה"דאוויין" המאפיונרי והמוגולים "מהדור הישן" של תעשיות המוסיקה והסרטים

אז מהו אם כן "סוד הטבק הקובני"? מה הופך את ה"הבאנוס" לסיגרים הטובים והנחשקים בעולם?

אזכור הפסגות של פינאר דל ריו? ה"פסיינסייה" האינסופית של מגדלי הטבק הקובניים? הכלכלה הקומוניסטית שאינה מעודדת ומתגמלת הספקי סחורה מהירים ולכן גם אינה מעודדת התפשרויות על איכות לטובת הספק? הממשלה הצנטרליסטית המספקת את הזרעים וקונה את הטבק וזורקת למגדלים "דמי פונדקאות" שהם "מקור החמצן היחיד" של המגדלים, ומעבירה אותם בקרת איכות מדוקדקת? ואולי העזרה מהאלים של דת הסנטריה שאוהבים את ריח הטבק? ההיסטוריה של האי השזורה בענני טבק שהפך לסמל של גאוה לאומית? הירכיים של המולאטיות? ואולי בעצם הסוד הוא בשילוב של כאלה?